valib sinod Uue Testamendi eestikeelse tõlke redigeerimiseks 3-liikmelise komisjoni, kuhu kuuluvad B., Rakvere õp. Nik. Bagge ja Haljala õp. M. Zarenius. Töö aga ei edene komisjoni käes ja jääb peale B.-i surma täiesti soiku. S. a. asub B. piisk. Iheringi soovil ühes Salemanni, Gylläuse ja Goesekeniga (vt. neid) Stahli »Kodu- ja käsiraamatut« parandama ja uuesti trükki toimetama. — B.-i töist on mainida tema saksa keelest tõlgitud kirikulaulud, milledest 2 on trükitud Stahli »Kodu- ja käsiraamatus« (1637) ja 27 veel peale B.-i surma A. Winckleri väljaantud »Käsi-, kodu- ja kirikuraamatus« (1656). B.-il leidub ka õnnesoovi-luuletusi kreeka, ladina, saksa ja eesti keeles. Tema *Carmen alexandrinum esthonicum* (1637), esinev 8-lk.-lise brošüüri »Glückwünschung etc.« keskel, ja *Oda Esthonica Jambico-Trochaica,* esinev 4-lk.-lise *Nuptiis* (1638) lõpul, hoitakse tallel Õp. E. S.-i raamatukogus. Tema kolmanda eestik. luuletuse *Ad Sponsam* (*Oda Esthonica Trochaica,* 1639) originaal on Tall. poegl. gümn. rmtk.-st kaduma läinud. B.-i laulude äratrükke vt. »Eesti kirjak. vanem. mälestised«, lk. 52—8. Sealtsamast kadunud on ka tema *„Vota Nuptialia"*

Paucker, Geistl., 182; T. Sander, E. kirj. lugu II[II] (1911); Kampmann, Peaj. I[III] 170 j.j. *M. R.*

BROCKMANN (Broocmann), **Reiner,** *jun.,* eelmise poeg, õppis Tartu ülikoolis, sai 1666. a. Laiuse kog. õpetajaks ja 1678 Tartumaa praostiks; võttis osa piiblikonverentsist Pilistveres (1686) ja töötas 1687 kindr.-sup. Fischeri (vt.) juhatusel Tartus lauluraamatu-komisjonis; suri kevadel 1704.

Napiersky, Pred. Lex. I, 30; Recke-Napiersky, I; Sv. biogr. lex. VI. *M. R.*

BROTZE, Johann Christoph, sünd. 12. IX 1742 ukj. Görlitzis, kus ta isa Johann Christoph oli soolamõõtjana magistraadi teenistuses. B. astus 1763. a. Leipzigi ülikooli, õppis usuteadust, kuid ka filoloogiat, algas siin ühtlasi oma kirjanduslikku tegevust professorite Adelungi ja Schreberi abilisena nende töis Hiljemini asus ta Wittenbergi, omandas seal dr. phil. kraadi, ilmus a. 1768 raehärra v. Vegesacki koduõpetajana Riiga; v. Vegesack, kes ise oli vaimustatud muinsustekorjaja, äratas ka B.-s huvi meie maa mineviku vastu. 1769 on B. lütseumi subrektor, 1783 konrektor, 1801—04 lütseumi asetäitja rektor; peale lütseumi ümbermoodustamist gümnaasiumiks jäi ta viimase ülemõpetajaks. A. 1815 lahkus ta umbes 46-a. teenistuse järel ametist ja pühendas oma viimsed aa. täitsa oma ajaloolistele töödele. B. suri 16. VIII 1823 ukj.

Kõnelemata B. pedagoogilisist teeneist, omab ta tähtsat kohta ajaloolasena oma ajalool. muinsuste kogude tõttu. Käsikirjaliselt on B.-st säilinud 20 köidet in folio dokumentide koopiaid, kroonikate kokkuvõtteid, mitmesuguseid vappide, rahade, pitserite ja muude mälestusmärkide jooniseid. Need köited, praegu alalhoitavad Riia linna raamatukogus, annavad kujuka tõenduse B. suurest virkusest ning kogumishuvist ja on veel tänapäev uurijale materjali leiukohaks, kuna B. allikaid on kasutanud, mis praeguse ajani originaalis pole säilinud, nagu näit. Jürgen Helms'i vaieldav kroonika, mis seni ainult B. kokkuvõttest oli tuntud ja millest nüüd prof. Cederberg (vt.) Linköpingis koopia on leidnud. *Index corporis historico-diplomatici* eeltööd põhjenevad B. kogudel. Samuti on Võnnu õpet. Körber (vt.) B. kogusid kasutanud, kuna B. temale ta »Materialien« jaoks väärtuslikke lisandeid on saatnud. Köidete sisu jaguneb järgmiselt. Kõige väärtuslikum on »Sammlung verschiedener livl. Monumente, Prospecte, Münzen, Wappen etc.« 10 kd. Köidete sisu moodustavad peamiselt B. poolt isiklikult valmistatud vanade rahade joonised, vanade kindluste ja losside plaanid ja pildid, vanade plaanide ja jooniste koopiad, hauasambad jne. jne., kõik materjalid, mis ajalool. uurimusteks suure väärtusega ja mis kaugeltki veel täieliselt pole läbi uuritud. Järgnevad: *Sylloge diplomatum Livoniae illustrantium,* 2 kd., »Proben von Schriftzügen vom Jahr 1300—1501 nach der Zeitfolge«, 1 kd. in fol., »Livland am Ende des 18. Jahrh.«, 1 kd. in fol., »Annalen Rigas von der Erbauung bis auf die neueren Zeiten«, 1 kd. in fol.; peale selle mitu köidet genealoogil. märkusi, dokumentide koopiaid jne. — Avaldanud on B. oma nime all ainult 8 programmi, tiitliga »Rückblick in die Vergangenheit« (Riga 1805—10, 1812, 1814). Anonüümselt aga on temalt ilmunud rohke arv artikleid Hupeli »Nord. Misc.'des« ja »N. Nord. Misc.'des« kui ka mitmes ajakirjas (Rigasche Stadtblätter, Albanus'e Livl. Schulblätter, Kaffka Nord. Archiv). Teoste nimestik leidub Recke-Napiersky leksikonis.

Autobiograafia (kuni a. 1815) A. Albanus'e raamatukeses »Einladung zur feierl. Amtsniederlegung des Herrn ... Dr. J. Chr. Brotze« (1815). — (G. Bergmann) Dr. J. C. Brotze (1825); Rig. Stadtbl. 1820, nr. 42, 1867, nr. 30; Mitt. XXIII. — Praegu on B. materjalide väljaandmine teoksil. *O. F.*

BROWNE, George v., 1774. a. krahv, sünd. 15. VI 1698. a. Iirimaal vanas aadliperekonnas. Et B. katoliku usku oli ja selle tõttu Inglise riigiteenistusse ei pääsnud, astus ta 1725. a. ohvitserina Pfalzi kuurvürsti teenistusse. 1731. a. siirdus B. Vene sõja-